

Noví demokraté

Vzdor svému názvu je názorový proud nových demokratů jedním z těch starších v rámci Demokratické strany – svůj původ mají z časů občanské války v takzvaných severních demokratech, kteří stáli na straně Severu, i když nebyli odpůrci otroctví. V pozdějších letech hájili zejména daňovou reformu a zájmy imigrantů a chudších vrstev společnosti. Pro své zázemí ve státech jako Tennessee či Kentucky byli známi jako bourbonští demokraté.

O své výsadní postavení uvnitř strany přišli v rámci programu New Deal prezidenta Franklina Delano Roosevelta. Do nejvyšších politických pater se vrátili s příchodem následujícího prezidenta Harryho S. Trumana jako ta část demokratů, která prosazovala velké výdaje na obranu, zadržování komunismu a transatlantické spojení s Evropou, což byly vše priority Trumanovy administrativy. Odtud plyne příležitostné označení této frakce za Trumanovy demokraty.

Ve své dnešní podobě se frakce utvořila za vlády Ronalda Reagana. Je centristickým a pravicovým křídlem Demokratické strany, tudíž logicky nachází společnou řeč i se středovějšími frakcemi republikánů. Význam frakce v rámci Demokratické strany vzrostl po vítězství republikána George H. W. Bushe v prezidentských volbách 1988 a vyvrcholil vítězstvím Billa Clintona ve volbách o čtyři roky později. Clinton ve svém prezidentství zastával politiku tzv. třetí cesty. To znamená, že ve svém programu kombinoval levicové prvky s centristickými a pravicovými. Třetí cesta byla u voličů zjevně úspěšná: Když Clinton opouštěl Oválnou pracovnu, navzdory jeho impeachmentu jich s ním souhlasilo 66 procent. To je zatím největší číslo od konce druhé světové války. Za nového demokrata byl během své senátorské kariéry považován i Barack Obama. Členkou této frakce byla za svého působení v Kongresu i Hillary Clintonová, ta se nicméně v demokratických prezidentských primárkách a prezidentských volbách 2016 nakonec profilovala levicověji.

Těžištěm podpory nových demokratů jsou zejména bohatší a technologicky vyspělé regiony západního pobřeží, kde představují politickou reprezentaci střední a vyšší třídy. Podobnou roli hrají i v některých státech Nové Anglie (např. v New Yorku či Connecticutu). V rámci strany pak představují křídlo, které se celkově opírá zejména o podnikatele a střední třídu, čímž tlumí různé radikální myšlenky hlavního proudu strany.

Na půdě Kongresu jsou sdruženi v organizaci New Democrat Coalition, ke které se v současné době hlásí 61 členů, což tvoří necelou třetinu z celkem 196 demokratických kongresmanů. Předsedou organizace je kongresman Jim Himes z Connecticutu.

Zahraníční politika

V zahraniční politice se noví demokraté do značné míry drží idealistických hledisek šíření demokracie a lidských práv ve světě třeba i silou. Vychází přitom z postojů, které v průběhu první světové války a po jejím skončení definoval prezident Woodrow Wilson (tzv. wilsonovská tradice zahraniční politiky). Dle Wilsona měly USA vstupovat do války proto, aby učinily svět bezpečnějším a demokratičtějším místem k žití, neboť podle něj spolu demokratické státy neválčí (tzv. teorie demokratického míru). Noví demokraté silně věří v demokracii a nutnost jejího mezinárodního šíření, neboť pouze mezi fungujícími demokratickými státy může fungovat mírová spolupráce a nehrozí vypuknutí války. Noví demokraté byli iniciátory amerického angažmá v Jugoslávii, podporovali války v Afghánistánu a Iráku a dodnes jsou stoupenci boje proti terorismu v rozumném rozsahu. Ze všech demokratických frakcí jsou jednoznačně největšími zastánci silné armády a ozbrojených sil.

Hospodářská politika

V oblasti hospodářské politiky frakce Nových demokratů zastává pravicovější postoje. Základem hospodářské politiky je pro ně fiskální odpovědnost. Ta spočívá ve snaze o vyrovnané rozpočty, v kontrole vládních výdajů a malém státu. S tím souvisí omezování vládních zásahů do ekonomiky, protože ty podle názoru nových demokratů hospodářství spíše škodí. Proto kladou noví demokraté důraz na systém pravidel, která regulují vládu v její snaze provádět jednorázové zásahy do ekonomiky. Rovněž panuje i shoda na deregulaci a omezování či přímo rušení státní podpory hospodářských odvětví (telekomunikace, doprava, zemědělství, automobilový průmysl). To souvisí jednak se spíše mikroekonomickým pohledem na hospodaření státu, ale rovněž i s výraznou skepsí ohledně vládních stimulací ekonomiky a některých sociálních politik.

Vzhledem k výše zmíněnému důrazu na privátní sféru prosazují noví demokraté v obecné rovině snižování daní a podporu podnikání pomocí snižování administrativních bariér. To je typickým rysem tzv. ekonomie strany nabídky (*supply side economics*). Důležité jsou podle nových demokratů i výzkum, vývoj a inovace.

Sociální politika

Ačkoliv je mezi některými zástupci nových demokratů zastoupen i názor, že existence určitých ochranných sítí pro omezování dopadů ekonomických cyklů je nutná, zároveň dodávají, že přílišný rozsah této pomoci naopak odrazuje nezaměstnané od začleňování do pracovního procesu.

Z podobných důvodů se staví spíše negativně i vůči minimální mzdě.

Kvůli těmto svým ekonomickým názorům jsou někdy centrističtí demokraté svými levicověji zaměřenými kolegy a komentátory kritizováni. Podle těchto kritiků jsou jejich postoje zradou levicových hodnot a proklamované centristické názory ve skutečnosti pravicové.

Přesto si se zbytkem Demokratické strany v sociálních otázkách zachovávají určitý konsenzus a nejsou proti němu v opozici, tak jako v hospodářské oblasti – jsou tedy stoupenci sociálního a zdravotního zabezpečení. V těchto oblastech se nebrání ani zapojení soukromého sektoru, stejně jako ve školství. Důležitá je pro nové demokraty podpora pracujících rodičů a zajištění možností skloubení pracovního a rodinného života.

Domácí politika

V oblasti domácí politiky mají noví demokraté názory, které se dají označit jako libertariánské. Jsou přesvědčeni o nutnosti prosazování občanských svobod, lidských práv a rovných příležitostí. Nezpochybují ale ani význam osobní odpovědnosti jednotlivců za jejich činy. Jsou zastánci decentralizace a delegace vládních pravomocí na nejnížší možnou úroveň a vytváření způsobů, kterými se občané mohou zapojit do politického života. Nebrání se ani partnerství veřejného a soukromého sektoru a důležitá je pro ně i ochrana životního prostředí. V oblasti imigrace jsou pro benevolentnější přístup, především ale z důvodu přilákání kvalifikovaných pracovníků.

Sociální liberálové

Proud sociálních liberálů, nazývaných též moderními liberály, se začal formovat v první třetině 20. století v souvislosti s pochybami o samoregulaci trhu a stále výraznějším rozevíráním nůžek mezi chudými a bohatými. Rekonstrukce zkosnatělého učení klasického liberalismu, o kterou se již na přelomu století zasadil například John Dewey, spočívala pak především ve smíření se státem, kterému sociální liberálové přisuzují roli garanta lidské svobody.

Klasický liberalismus za nejvyšší hodnotu lidského života považoval svobodu jedince a jeho individualitu. Stát se měl podle nich omezit a plnit pouze funkce zachování vnitřního řádu společnosti a ochrany svobody a majetku občanů. Sociální liberálové sdílí tuto filozofii pouze částečně. Zatímco svoboda v klasickém liberalismu znamená především redukci státních zásahů do života občanů, v pojetí sociálního liberalismu ztělesňuje možnosti osobního rozvoje a seberealizace. Jinými slovy, sociální liberálové považují za jedno ze základních lidských práv také právo na sociální spravedlnost, která však podle nich nemůže nikdy existovat v situaci, kdy bude stát zcela pasivní. Státní aparát tak

neodmítají s razancí vlastní svým ideologickým protějškům, libertariánům, ba naopak vyzdvihují jeho význam při ochraně lidských svobod a vytváření rovných podmínek pro všechny občany.

V historii amerického sociálního liberalismu hrála ústřední roli ekonomická teorie Johna M. Keynesa, který v reakci na hospodářskou krizi 30. let odmítl myšlenku neviditelné ruky trhu a začal prosazovat státní ekonomické intervence. V souvislosti s prezidentstvím F. D. Roosevelta a jeho programem New Deal se sociální liberalismus stal hlavním proudem v demokratické straně. Tento stav byl posílen v době 2. světové války, kdy byla ekonomika charakterizována většími pravomocemi vlády a její spoluprací se soukromými společnostmi a odbory. Toto období je sociálními liberály často vyzdvihováno jako doba ekonomické prosperity. Tento stav do jisté míry trval i za vlády prezidenta Trumana, nicméně většina návrhů jeho plánu Fair Deal kvůli republikánské většině v Kongresu neprošla. Protože po skončení Trumanova mandátu následovala dvě volební období republikánského prezidenta Eisenhowera, museli sociální liberálové počkat na své další vzedmutí až do 60. let, kdy se za prezidentů Kennedyho a Johnsona stali naprosto dominantní silou demokratické strany i celé americké politiky. Jejich politika zajišťovala rozvoj lidských práv, sociálního zabezpečení, federální pomoc pro všechny úrovně vzdělávání, dotace umění, ochranu životního prostředí a boj s chudobou.

Značnou část těchto politik převzal i prezident Nixon, který sám reprezentoval liberálnější část republikánů. V 70. letech se nicméně sociální liberalismus stal terčem kritiky konzervativní části politického spektra. Byla mu vytýkána ekonomická neefektivita a zbytečný nárůst vládních výdajů. Na začátku 80. let se následně Ronald Reagan stal prvním prezidentem po dvou desetiletích, který liberální a keynesiánskou politiku zásadně odmítal. Další demokratičtí prezidenti se již k vysloveně liberální politice nehlásili, i když jí byli samozřejmě ovlivněni. Na rozdíl od dalších dvou demokratických frakcí nejsou sociální liberálové v Kongresu sdružení ve vlastní organizaci. To ale nebrání tomu, aby si nejen v rámci strany, ale i celé americké politiky uchovávali značný vliv.

Zahraniční politika

I u sociálních liberálů má v zahraniční politice největší vliv wilsonovská tradice. Úlohou Spojených států ve světě má podle ní být šíření demokracie, protože demokratický svět je bezpečnějším a lepším místem k životu všech národů. Ve srovnání s novými demokraty jsou ale mnohem skeptičtější k šíření demokracie silou a jednoznačně preferují diplomatická řešení.

Hospodářská politika

Američtí liberálové jsou stoupenci takzvaného sociálně-tržního hospodářství. Jedná se o koncepci zrozenou v poválečné Spolkové republice Německo, jejíž smysl má být ve spojení principů volného trhu s prvky sociálního zabezpečení. Ač se tato koncepce staví kriticky k liberálnímu kapitalismu 19. století i proti socialismu 20. století, pokouší se obohatit hospodářskou politiku z obou zdrojů. Základní vlastností sociálně-tržního hospodářství je přizpůsobivost měnícím se podmínkám v zájmu zachování hospodářské efektivity a sociální stability.

V centru sociálně-tržního hospodářství je politika zaměstnanosti, která má být orientována na motivaci zaměstnavatelů k tvorbě pracovních míst. Za účelem udržení vysoké zaměstnanosti podporuje sociálně-tržní přístup odbory a kolektivní vyjednávání. Rolí státu je vytvořit podmínky pro vysokou zaměstnanost a hospodářský růst. Odpovídá tak za infrastrukturu trhu, jak hmotnou (např. dopravní atd.), tak i nehmotnou (např. rychlé rozhodování soudů, vynucení dodržování smluv atd.).

Teoretici sociálně-tržního hospodářství však uznávají, že regulační systém nefunguje ve všech případech správně a různé faktory se v čase mění, proto je politice sociálně-tržního hospodářství vlastní neustálé přizpůsobování se novým podmínkám (např. hospodářským krizím, ale i měnícím se názorům voličů na správnou míru zdanění). Neexistuje tak žádná konkrétně daná, ale vždy jen aktuální forma sociálně-tržního hospodářství, která se od jiných liší i v pohledu na míru zdanění či míru

rozsahu služeb státu. Ve všech případech ale musí být prioritou zachování efektivity trhu a účinného prosazování platných pravidel.

Zvláštní roli v sociálně-tržní hospodářské politice jsou převody (transfery) finančních prostředků, které mají probíhat formou sociálního systému jako adresné dávky k podpoře pracovního trhu (např. dávkami sociálního pojištění pro případ nezaměstnanosti, nemoci či invalidity), ale i přímo k podnikům (např. daňové úlevy, investiční pobídky, dotace) s cílem podpořit tvorbu pracovních míst, cenovou stabilitu a stálý hospodářský růst, což jsou tři hlavní priority tohoto hospodářského směru.

Sociální politika

V oblasti sociální politiky příslušníci frakce sociálních liberálů věří, že lidské svobody se mohou plně rozvinout pouze tehdy, dokáže-li stát uchránit své obyvatele před nerovností, chudobou, nezaměstnaností či deficitem kvalitní lékařské péče a vzdělání. Vláda v sociálně liberálním pojetí sice zasahuje pouze, je-li to nutné, zároveň má však jistou zodpovědnost, podporuje školství a veřejné služby a občanům zajišťuje přístup k rovnocenným ekonomickým příležitostem. Podle sociálních liberálů je i pro „šťastnější“ a úspěšnější členy společnosti lepší, když v ní panuje jistý smír a je úspěšná i jako celek. Obecně je možné říct, že sociální liberálové podporují silnější stát, který se angažuje ve více oblastech.

Domácí politika

V domácích otázkách má tato frakce, jak již název napovídá, liberální pozice. Svůj liberalismus obvykle označuje jako moderní, neboť i když nadále věří především v individualismus, svobodu jednotlivce a přirozená nezczitelná práva člověka, rovněž souhlasí s nutností státních korekcí. Sociálním liberálům je vlastní důraz na posílení pozice etnických menšin ve společnosti, rovnost pohlaví, právo žen na umělé přerušování těhotenství, či obhajoba práv a svobod LGBT komunity (včetně uzavírání homosexuálních sňatků). Část liberálů považuje formální rovnost těchto skupin lidí za nedostatečnou a k vyrovnávání stále existujících rozdílů jsou ochotni přistoupit na program afirmativní akce („pozitivní diskriminace“). V této snaze se jim již v mnoha státech podařilo postoupit.

Důležitá je pro ně ochrana životního prostředí a boj proti globálnímu oteplování. Většina liberálů má celkem tolerantní vztah vůči měkkým drogám a legalizaci marihuany a podporuje rovněž výzkum kmenových buněk a větší kontrolu zbraní. Jsou odpůrci trestu smrti a podporují reformy vězeňství, které povedou k většímu využívání alternativních trestů. Liberálové velmi často kritizují tzv. vlastenecký zákon (*Patriot Act*), který byl přijat po teroristických útocích 11. září 2001 a který posiluje pravomoci bezpečnostních složek.

Progresivisté

Idea progresivismu pramení z období přelomu 19. a 20. století, kdy po éře rychlé modernizace země vzniklo hnutí požadující lepší pracovní podmínky dělníků, boj proti korupci a pokusům o manipulování voleb a také stálou sociální, politickou a ekonomickou reformu vedenou státem. V této době byli hlavními podporovateli progresivismu v Demokratické straně Robert La Follete a prezident Woodrow Wilson. Během první poloviny 20. století se progresivisté postupně stali frakcí spojenou s obhajobou zájmů dělníků a silnou vazbou na odbory, které výrazně finančně podporovaly kandidáty progresivistů. Podporovali rozsáhlou federální vládu, jejímž smyslem mělo být zajišťování materiálního blahobytu obyvatel USA. Kromě toho se zasazovali o ochranu přírody a vytváření národních parků a rezervací.

Současní progresivisté získali svůj nynější vliv až za doby Bushovy administrativy, kdy se s jasně kritickým postojem proti válce v Iráku vyhranili proti republikánům i hlavnímu proudu demokratů. Současná kongresová organizace sdružující progresivisty Congressional Progressive Caucus je největší frakcí v Demokratické straně, čítá 74 demokratických zástupců ve Sněmovně reprezentantů. Společnými předsedy jsou kongresmani Raúl Grijalva z Arizony a Keith Ellison z Minnesoty.

K progresivistům se hlásí také senátor Bernie Sanders, který se vyjádřil v tom smyslu, že demokratická pozice v prezidentských volbách 2016 byla nejprogresivnější v historii. A měl pravdu strana opravdu upravila svůj program v progresivním duchu. Frakce jako taková je v ideologickém spektru označována jako nejlevicovější, v Evropě by představovala tradiční sociální demokraty. Opírá se o čtyři hodnotové principy, vtělené do prohlášení The Progressive Promise: sociální spravedlnost a jistoty pro všechny; ochrana občanských práv a svobod; budování globálního míru a bezpečnosti; ochrana životního prostředí a energetická bezpečnost.

Zahraniční politika

V zahraniční politice je progresivistům podobně jako dalším dvěma demokratickým frakcím nejbližší její wilsonovská tradice. Také totiž zastávají názor, že by měly být ve světě prosazovány univerzální hodnoty demokracie a lidských práv. Podobně jako liberálové ale odmítají jejich šíření prostřednictvím síly a vojenských intervencí. Podporují totiž všechny možné formy spolupráce a partnerství mezi zeměmi, včetně spolupráce USA se zahraničními spojenci. Příkladují velký význam mezinárodním organizacím, zejména OSN, kloní se ke snaze o šíření demokracie touto cestou. Tato frakce se také jednoznačně staví za snížení počtu jaderných zbraní a zbraní hromadného ničení. Kromě toho kladou progresivisté důraz na pomoc rozvojovým zemím a s tím související boj proti hladu, nedostatku pitné vody, nemocem a podobně.

Hospodářská politika

V hospodářské oblasti se progresivisté ztotožňují s keynesiánskou ekonomikou. Její příznivci nesdílejí víru ve schopnost ekonomiky stabilizovat se samostatně bez zásahů státu. Argumentují empiricky zjištěnými obdobími, kdy dochází k odchýlkám od potenciálního HDP a dlouhodobé nedobrovolné nezaměstnanosti.

Z těchto důvodů prosazují vládní intervence na trzích a provádění aktivní fiskální politiky, převážně ve formě stimulačních opatření k podpoře poptávky, například formou státních investic či sociálního systému. Díky multiplikačnímu efektu se podle nich vynaložené vládní výdaje po určitém období projeví zvýšenou ekonomickou aktivitou, tvorbou nových pracovních míst a výslednou stabilizací ekonomiky.

Tato stimulační opatření nejčastěji zahrnují vládní investice do infrastruktury (letiště, přehrady, dopravní stavby). Tyto aktivity mají vést zejména k snížení nezaměstnanosti, které je pro keynesiánce cílem hospodářské politiky. I keynesiánci ovšem připouští, že vládní investice do jisté míry vytlačují ty soukromé. Politiky tohoto typu byly ve větší či menší míře prováděny i při překonávání následků poslední finanční a hospodářské krize roku 2008 (*Great Recession*). Právě díky nim se podle jejich zastánců podařilo zabránit opakování světové hospodářské krize 30. let. Právě ta znamenala první velké uplatnění keynesiánské politiky v programu New Deal F. D. Roosevelta. Daňový systém by měl být podle progresivistů založen na progresivním zdanění, neboť při větším majetku dochází i k většímu využívání služeb státu. Zvyšování mezd a zlepšení sociálních podmínek vede k vyšší pracovní produktivitě (viz teorie efektivních mezd). Progresivisté jsou skeptičtí vůči globalizaci a přesouvání pracovních míst ze Spojených států do zahraničí, které s sebou přináší úpadek tradičního voličského jádra, odborově organizovaných průmyslových dělníků. Především jako reakci na *Great Recession* prosazují větší regulaci finančních institucí a bank.

Sociální politika

Mezi jejich politické priority v oblasti sociální politiky patří tradiční levicová témata jako odstraňování chudoby, příjmová rovnost, životní úroveň pracujících či dostupnost lékařské péče. Jsou zastánci rozsáhlého sociálního zabezpečení, které má zajistit sociální spravedlnost a určité jistoty pro všechny. Zdůrazňují důležitost společenské odpovědnosti korporací a zvyšování minimální mzdy. Podporují

dostupné bydlení, vzdělání a rozšiřování infrastruktury, stejně jako sdružování zaměstnanců v odborech a obecně vytváření a činnost občanských organizací.

Domácí politika

V oblasti domácí politiky jsou si progresivisté blízcí s liberály, zároveň však mnohdy zastávají ještě radikálnější postoje. Usilují o rovnost a odstranění všech forem diskriminace, ať už z důvodu pohlaví, rasy, etnika, nebo sexuální orientace. Další prioritou je výše zmíněná ochrana občanských svobod a lidských práv. Samozřejmostí je pro progresivisty ochrana životního prostředí a boj proti globálnímu oteplování, například prostřednictvím pobídek pro investice do obnovitelných zdrojů energie, výstavbou energeticky šetrných budov a podporou veřejné a alternativní dopravy. Zároveň požadují zavedení ekologických daní pro znečišťovatele životního prostředí. Zabývají se i kritikou přehnaných vládních a policejních pravomocí, volají po větší ochraně soukromí a podobně jako liberálové i po revizi *Patriot Act*.

Independenti

Jsou si velmi blízcí s progresivisty, mohli bychom je nazvat levicovějšími progresivisty (pro inspiraci v Evropě jsou názorově velmi podobní německé Die Linke). Jejich hlavní myšlenkový proud, stejně jako celé "levé" křídlo demokratů vede Bernie Sanders.

Zahraniční politika

Stejně tak jako ostatní tři frakce i oni zachovávají wilsonovské tradice. Zastávají názor, že by měly být ve světě prosazovány univerzální hodnoty demokracie a lidských práv. Jsou absolutně proti jakémukoli použití vojenských prostředků USA ve světě. Zároveň usilují o plnou samostatnost Palestiny na Izraeli. Sám Bernie Sanders se v roce 2015 odmítl setkat v kongresu s Benjaminem Netanjahuem, nejen kvůli jeho konzervativním názorům, ale také kvůli vztahu Izrael a Palestiny. Dále odmítá Transatlantickou a Transpacifickou dohodu.

Hospodářská politika

V hospodářské politice jsou priority, zavedení progresivní daně, která by znamenala zvýšení daní vyšší třídy, mírné zvýšení střední třídy a naopak snížení daní nižší třídy. Dále je prioritou reforma Wall Street, jelikož se domnívají, že banka vlastní až příliš rozsáhlé majetky. Dlouhodobě podporují zvýšení podpory student ze sociálně slabších vrstev na vysokých školách. Sám Bernie Sanders by rád znovuvedl v platnost tzv. [Glass-Steagall Act](#).

Sociální politika

Viz. progresivisté

Domácí politika

V této oblasti jsou prioritami, začleňování příchodících imigrantů do společnosti. Dále podporují práva LGBT, legalizaci marihuany atd. Důležitým bodem agendy independentů (potažmo Bernieho Sanderse) je zastavení licencování nových a přelicencování stávajících jaderných elektráren. Původcem tohoto názoru byla jaderná havárie ve Fukušimě v roce 2011. Ruku v ruce s omezováním jaderných elektráren, jde další bod environmentální agendy, a to globální oteplování. Jsou hlasitými zastánci existence globálního oteplování.

Pro potřeby Českého modelu amerického kongresu 2018 Ondřej Trávníček.

